

Zdzisław Kłos¹
(Warszawa)

Profesor Krzysztof Wrocławski – wybitny badacz folkloru (nie tylko) macedońskiego...

I. O Profesorze Krzysztofie Wrocławskim macedoński uczony Tanas Vražinovski napisał, że „możemy go uznać za jednego z najpoważniejszych i najbardziej zasłużonych – nie tylko na gruncie polskim, ale także europejskim – badaczy folkloru macedońskiego”². Czy wiedział, że może niewiele brakowało, by ów badacz folkloru mógł zasłynąć jako geolog? Geologię studiował na Uniwersytecie Warszawskim (Wydział Geologii mieścił się w tamtym czasie w budynku przy Obożnej 8). Specjalizował się w petrografii, a jednym z przedmiotów, który wywarł na nim największe chyba wrażenie, była geologia Księżyca.

Pod koniec studiów odbył w roku 1959 praktykę zawodową w Bułgarii. Ten studyjny pobyt „wśród bałkańskich wzgórz”³ szczególnie zapadł w pamięć młodemu badaczowi Ziemi. Zapadł na tyle, że po ukończeniu geologii zapragnął podjąć studia bułgarystyczne. Jednak w roku 1960 zapisów na bułgarystykę w ówczesnej Katedrze Filologii Słowiańskiej nie było. Już jako dyplomowany geolog złożył więc dokumenty na kierunek pokrewny – także bałkanistyczny – czyli na serbochorwatystykę. Uwieńczeniem tych studiów była nagrodzona przez Rektora UW praca dyplomowa poświęcona elementom folkloru w utworze *Górski wieniec* czarnogórskiego władcy, Petra Petrovicia–Njegoša.

¹ ORCID 0000-0001-5187-9914

² *Bunt tradycji – tradycja buntu. Księga dedykowana Profesorowi Krzysztofowi Wrocławskiemu* (2008), Bogusławska, M.; Szwat–Gyłybowa, G. Warszawa, 27..

³ Tamże, s. 9; por. tytuł wywiadu przeprowadzonego z Jubilatem przez redaktorki tomu: *W uniwersyteckich aulach i pośród bałkańskich wzgórz...*

Po zakończeniu studiów na ówczesnym Wydziale Filologii Polskiej i Słowiańskiej Krzysztof Wrocławski podjął pracę jako lektor języka polskiego w „Polonicum”, następnie zaś przez wiele lat – w Macedonii. Miało to oczywiście decydujący wpływ na wytyczenie Jego dalszych szlaków badawczych. W roku 1978 otrzymał nominację na stanowisko dyrektora Instytutu Filologii Słowiańskiej, który już wtedy mieścił się w budynku przy Oboźnej 8, gdzie wcześniej – przypomnijmy – studiował geologię (dziwny zbieg okoliczności...). Kierował Instytutem przez wiele lat, z przerwami, aż do roku 2005. Cieszył się poważaniem i sympatią całej społeczności slawistycznej zarówno jako dyrektor, jak też badacz i dydaktyk. Specjalizował się w folklorze, głównie macedońskim. Wkrótce jednak jego fascynacja kulturą ludową objęła niemal całą Słowiańszczyznę Południową. Oprócz *stricte* naukowej prowadził też działalność translatorską i popularyzatorską (opublikował m.in. zbiór legend macedońskich⁴, a także *Bajki z Jugosławii*⁵). Profesor Wrocławski wypromował siedmiu doktorów oraz wielu magistrów slawistyki. Zakres tematyczny tych wszystkich prac stopniowo coraz bardziej się poszerzał i różnicował.

II. I tu właśnie trafiamy na łużycki trop w biografii naukowej i dydaktycznej Profesora Wrocławskiego. Jedną z Jego magistrantek, Magdalena Ruszczyk, obroniła w roku 2007 pracę z dziedziny sorabistyki. Była to rozprawa pt. *Domizna hdže sy. Młodzi Łużyczanie w poszukiwaniu własnej tożsamości – na podstawie badań ankietowych*.

Jednak wątki sorabistyczne w naukowym życiorysie Profesora sięgają wcześniejszych lat. Może nawet roku 1966, kiedy w Warszawie odbywała się I Międzynarodowa Konferencja Folklorystów Słowiańskich? Młody Krzysztof Wrocławski brał w niej udział i miał okazję zetknąć się z jedynym gościem z Łużyc, czołowym tamtejszym ludoznawcą, Pawłem Nedą (którego wymienia w sprawozdaniu pokonferencyjnym, drukowanym w „Pamiętniku Słowiańskim” z roku 1967⁶). Natomiast sorabistycznym

⁴ Wrocławski, K. (1981). *Samowily i pasterze. Bajki z Socjalistycznej Republiki Macedonii*, Warszawa..

⁵ Wrocławski, K. (wstęp, wybór tekstów, układ zbioru, przekład i komentarze) (1991). *Rządca losu. Bajki z Jugosławii*. Warszawa.

⁶ Wrocławski, K. (1967). *Konferencja folklorystyki słowiańskiej (Warszawa 5–7.05.1966 zorganizowana przez IBL PAN)* [sprawozdanie], „Pamiętnik Słowiański” XVII, 256–259.

„debiutem” Krzysztofa Wrocławskiego na łamach „Zeszytów Łużyckich” był w roku 2000 artykuł zatytułowany *Łużycki błędny ogień a ludowe podania polskie* (autor dość polemicznie ujął tytułowe zagadnienie)⁷. W łużycki „epizod” wpisuje się też kolejny tekst zamieszczony w „Zeszytach” w roku 2004 – *Dolnołużycki przekład „Ody do młodości”*⁸. Stanowił on swoiste pendant do wydanej przez Profesora niewielkiej antologii słowiańskich wersji tego utworu⁹. Nie zawierała ona jeszcze przekładu dolnołużyckiego autorstwa Alfreda Měškanka (pierwodruk tłumaczenia zamieszczony został we wspomnianym tomie „Zeszytów” z 2004 r.). W roku 2010 ukazał się tekst *Łużyckie ptasie wesele – nowe spojrzenie*¹⁰, poświęcony jednemu z najbardziej oryginalnych ludowych dorocznych zwyczajów na Łużycach. Kolejną żywą tradycją kultywowaną wśród Serbów Łużyckich jest zwyczaj objeżdżania wsi katolickich przez konnych jeźdźców (*křižerjo*) w poranek wielkanocny. Artykuł na ten temat, zatytułowany *O łużyckich procesjach konnych – w poszukiwaniu dawnej funkcji*¹¹, opublikowany został przez Profesora w roku 2015.

Krzysztof Wrocławski współpracował z „Zeszytami” nie tylko jako autor (wspomnianych czterech artykułów), ale był też od roku 1999 stałym recenzentem i konsultantem naukowym. Natomiast w latach 2004–2021 należał do Rady Redakcyjnej i (od 2011) Naukowej naszego czasopisma.

Nie mogę też nie wspomnieć o jeszcze jednym zadaniu, jakiego Profesor się podjął. Opisując ją, posłużę się nieco może dziś zapomnianym określeniem, a mianowicie: *spiritus movens* (od *movere* ‘poruszać’), zaś *movitus*, czyli „poruszonym” i zmotywowanym do zebrania swoich rozproszonych artykułów w jeden tom, byłem właśnie ja. Profesor jako redaktor naukowy patronował powstaniu książki, której *nota bene* sam nadał tytuł¹². Jestem Mu za to niezmiernie wdzięczny.

⁷ „Zeszyty Łużyckie” 31 (2000), s. 136–143.

⁸ „Zeszyty Łużyckie” 37/38 (2004), s. 78–82.

⁹ Adam Mickiewicz, „Oda do młodości” w przekładach na języki słowiańskie, wybór, opracowanie i wstęp K. Wrocławski, Warszawa 1998.

¹⁰ „Zeszyty Łużyckie” 44 (2010), s. 233–241.

¹¹ „Zeszyty Łużyckie” 49 (2015), s. 219–233.

¹² Kłós, Z. (2013). *Spojrzenia na kulturę Serbołużyczan*, Wrocławski, K. (red. nauk.), Warszawa 2013.

Chciałbym jeszcze na koniec przywołać znamienne słowa, którymi Krzysztof Wrocławski spuentował wspomniany na początku wywiad: *Pamiętajmy o tych, co odeszli i coś po sobie dla nas pozostawili, może i o nas będzie ktoś pamiętał*¹³.

¹³ *Bunt tradycji – tradycja buntu...*, dz. cyt., s. 23.